

Naturstyrelsen TRE
Den 10. april 2024

Supplerende redegørelse om havørn og hydrologiprojekt i Lyngmosen, Sdr. Stenderup Sønderskov

Havørn i projektområdet

Inden for projektområdet i Sdr. Stenderup Sønderskov findes et redetræ for ynglende havørn, som er på udpegningsgrundlaget i fuglebeskyttelsesområde F47 i Natura 2000-område N112 Lillebælt.

Havørnens redetræ er en større ældre ædelgran, der er placeret i den sydlige ende nær kanten af en lavning kaldet Lyngmosen, se figur 1. Redetræet står i terrænhøjde 5.20-5.30 m.o.h (meter over normalvandstanden i havet), mens langt størstedelen af lavningen har en terrænhøjde under 5.00 m.o.h., se figur 2. Redetræet er placeret umiddelbart øst for en afvandende grøft. Grøften har en bundkote på ca. 4.10 m.o.h. og ved toppen er terrænhøjden ca. 5.00 m.o.h. Denne grøft har en afvandende effekt nær træet.

Hydrologiprojektet

I projektet etableres en tærskel 70 m syd for redetræet, hvor grøften nær træet afvander til. Tærsklen etableres, som angivet i ansøgningsmaterialet, med en terrænhøjde på 5.20-5.30 m.o.h. Formålet er at tilbageholde vand i Lyngmosen. Lyngmosen er en regnvandsbetinget lavning uden væld, der udgør ca. 10 ha. Med projektet skabes en stor vådere lavning med varieret fugtighed, herunder blandet tørve/mosevegetation samt spredte mindre vandhuller/søer de laveste liggende steder. Da lavningen er regnvandsfødt, vil vandstanden variere i løbet af året afhængigt af nedbør, nedsivning og fordampning. Der er ikke tale om, at der skabes et område med frit vandspejl i hele lavningen, som har en volumen på ca. 31.000 m³ ved en tærskel på 5.2 m.o.h.

Vurdering af potentielle påvirkninger på redetræet

En meget stor del af lavningen ligger lavere end redetræets kote (<5.20 m.o.h), hvor vandet først vil samle sig. I medfør af terrænhøjderne og afvandingsforholdene vurderes det, at redetræet ikke vil blive direkte oversvømmet eller vanddækket, men det kan potentielt ske ved megen nedbør. Det vurderes sammenholdt med lavningens samlede størrelse på 10 ha, der fortrinsvis er lavereliggende end redetræet, at vandet i sjældne tilfælde potentielt kan stå så højt som tærsklen og redetræet.

Ædelgran har en bred jordbundsamplitude, og den egner sig også på jorde med begrænset dræning. På vekselvåd jord kan der ses skade på sænke- og vertikalrødder, men ædelgran er den nåletræsart, som får det dybeste rodnet på dårligt drænede jorde¹. Jorde med begrænset dræning vil sige, at rødderne i

¹ Larsen, J. B. (2015). Træartsvalget 20. Ædelgran. Skov og Natur, 03.02-37. Videntjenesten, IGN Københavns Universitet. https://videntjenesten.ku.dk/skov_og_natur/skovdriftsformer/valg_af_traeart/03.02-37/ set d. 03-04-2024

korte eller længere perioder kan stå under vand². Den eksisterende grøft med bundkote 4.10 m.o.h. og kant ved 5.00 m.o.h. mindsker sandsynligheden for, at træet skulle blive oversvømmet sammenholdt med terrænforholdene i lavningen og dennes størrelse. Skulle træet svækkes på sigt, er der tale om, at det vil ske over en lang årrække, hvor det fortsat vil bevare sin funktion som redetræ.

Det bemærkes, at den ældre ædelgran (redetræet) vil svækkes naturligt med alderdommen. Nedenfor er en vurdering af potentielle alternative redetræer.

Vurdering af potentielle alternative redetræer

Langs den østlige rand af lavningen, i terrænhøjde 5.4-5.8 m.o.h., forekomme flere andre ældre ædelgran træer, se figur 1. Disse ældre ædelgraner vurderes at være af nær samme alder og udformning, som det eksisterende redetræ, og er derfor allerede i dag potentielle redetræer for havørn.

I forhold til et evt. skift af redetræ, skal det nævnes, at det fremgår af DOFs ørneprojekt³, at havørneparret tidligere har rykket deres redeplacering i området. Den første kendte ynglesæson for havørnen i området var i 2008, syd for Sdr. Stenderup Sønderskov ved Solkær Enge, i en kunstig rede. Havørneparret begyndte etablering af en ny rede allerede i 2009, ved lavningen i Sdr. Stenderup Sønderskov, men begyndte først at anvende denne rede i 2012, da den kunstige opsatte rede ved Solkær Enge faldt ned. Det vurderes, at havørnene ikke risikerer at blive presset ud af fuglebeskyttelsesområdet, da der findes alternative redetræer, som nævnt ovenfor, når der uanset af naturlige årsager skal ske et redesifte.

Truslerne mod havørn, jf. fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 12-rapportering fra 2019, angives til rekreative aktiviteter og ulovligt jagt. Ingen af disse forhold ændres i projektet.

Sammenfatning

Havørneparrets redetræ vurderes ikke at blive påvirket i en grad, der udgør en trussel i forhold til dets funktion som redetræ. Skulle det ske, at redetræet på længere sigt svækkes og dør, findes der gode alternative redetræer i området. Havørnen har tidligere flyttet rede inden for området. Det vurderes således, at projektet ikke medfører en væsentlig påvirkning af havørn eller er i strid med artens bevaringsmålsætning inden for N112 sammenholdt med de øvrige oplysninger i alle sagens dokumenter.

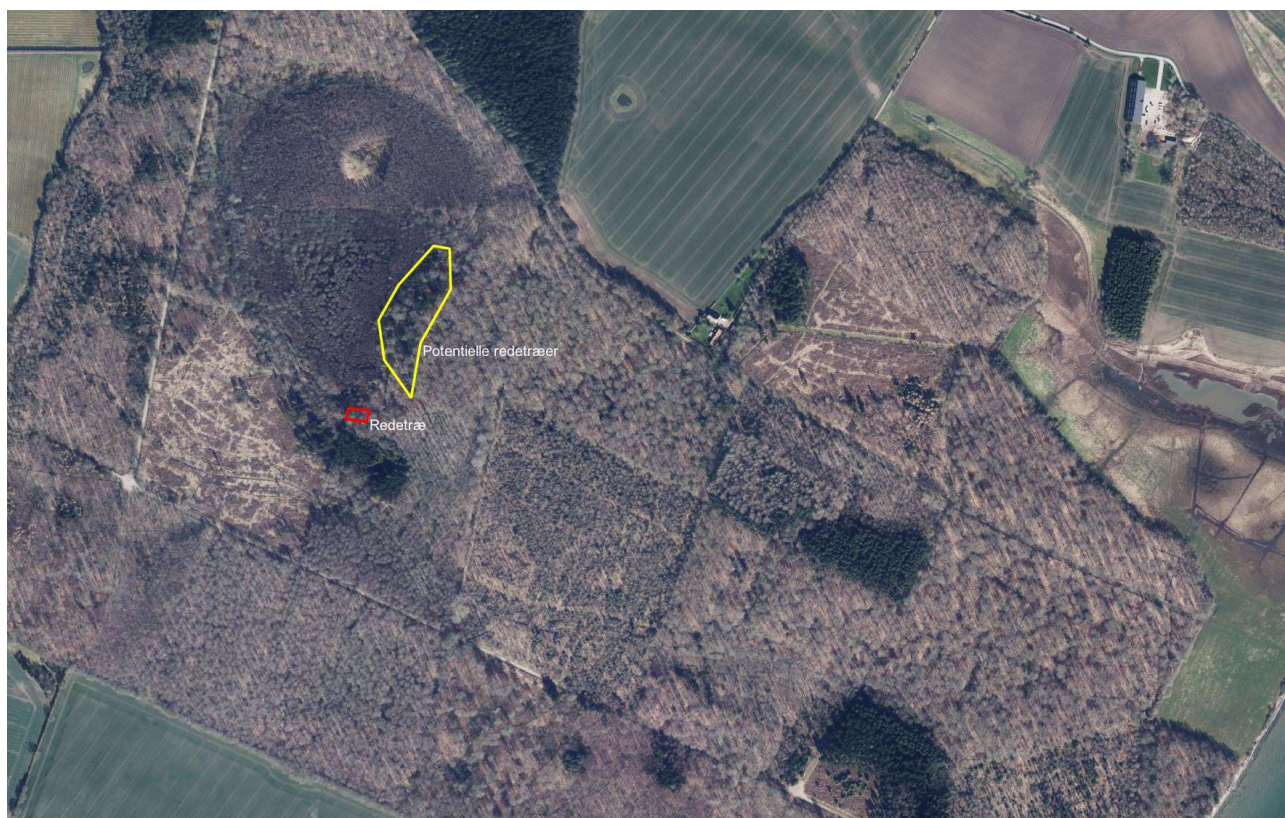
² Larsen, J. B. (2012). Træartsvalget 1 – de enkelte træers økologi og anvendelse. Skov og Natur, 03.02-18.

Videntjenesten, IGN Københavns Universitet.

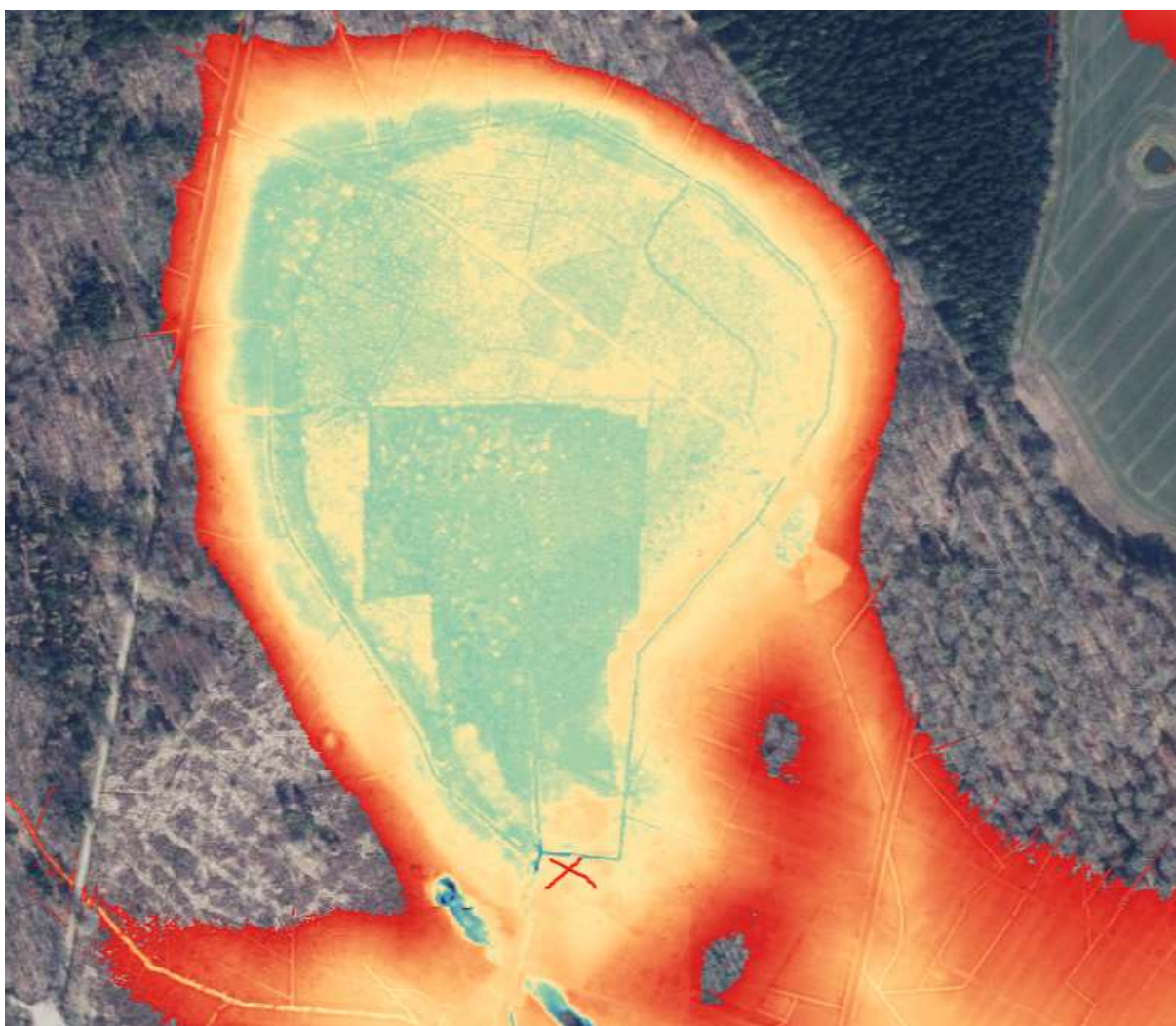
https://videntjenesten.ku.dk/skov_og_natur/skovdriftsformer/valg_af_traeart/videnblad_03.02-18/ set d. d.

03-04-2024

³ <https://www.dof.dk/naturbeskyttelse/arter/orne/arsrapporter-orne>

Figur 1 Rød polygon angiver placering af redetræet. Gult polygon angiver områder med alternative redetræer.

Figur 2 Det røde kryds markerer den omtrentlige placering af redetræet. De blålige farver angiver kote <5, de gullige kote 5-5.2, og de orange-røde kote >5.2. Hele lavningen er ca. 10 ha.

Supplerende redegørelse om havørn og redetræer i Sdr. Stenderup Sønderskov

Redegørelse af terrænforhold

Vurdering i forhold til terræn af redetræet og alternative redetræer er tidligere givet i ”supplerende notat om havørn, 10.04.2024”. Her var der angivet følgende om redetræet og de alternative redetræer (kursiv angiver tidligere indsendt materiale):

Redetræet:

Havørnens redetræ er en større ældre ædelgran, der er placeret i den sydlige ende nær kanten af en lavning kaldet Lyngmosen. Redetræet står i terrænhøjde 5.20-5.30 m.o.h (meter over normalvandstanden i havet), mens langt størstedelen af lavningen har en terrænhøjde under 5.00 m.o.h. Redetræet er placeret umiddelbart øst for en afvandede grøft. Grøften har en bundkote på ca. 4.10 m.o.h. og ved toppen er terrænhøjden ca. 5.00 m.o.h. Denne grøft har en afvandede effekt nær træet.

En meget stor del af lavningen ligger lavere end redetræets kote (<5.20 m.o.h), hvor vandet først vil samle sig. I medfør af terrænhøjderne og afvandingsforholdene vurderes det, at redetræet ikke vil blive direkte oversvømmet eller vanddækket, men det kan potentielt ske ved megen nedbør. Det vurderes sammenholdt med lavningens samlede størrelse på 10 ha, der fortrinsvis er lavereliggende end redetræet, at vandet i sjældne tilfælde potentielt kan stå så højt som tærsklen og redetræet.

Ædelgran har en bred jordbundsamplitude, og den egner sig også på jorde med begrænset dræning. På vekselvåd jord kan der ses skade på sænke- og vertikalrødder, men ædelgran er den nåletræsart, som får det dybeste rodnet på dårligt drænede jorde. Jorde med begrænset dræning vil sige, at rødderne i korte eller længere perioder kan stå under vand. Den eksisterende grøft med bundkote 4.10 m.o.h. og kant ved 5.00 m.o.h. mindsker sandsynligheden for, at træet skulle blive oversvømmet sammenholdt med terrænforholdene i lavningen og dennes størrelse. Skulle træet svækkes på sigt, er der tale om, at det vil ske over en lang årrække, hvor det fortsat vil bevare sin funktion som redetræ.

Det bemærkes, at den ældre ædelgran (redetræet) vil svækkes naturligt med alderdommen.

Det skal desuden bemærkes, at grøften nær træet, allerede ved store nedbørshændelser fyldes til grøftekanten i ca. kote 5.0 m.o.h., hvorved grundvandsstanden allerede under nuværende forhold står højt i perioder.

Alternative redetræer:

Langs den østlige rand af lavningen, i terrænhøjde 5.4-5.8 m.o.h., forekomme flere andre ældre ædelgran træer, se bilag 2. Disse ældre ædelgraner vurderes at være af nær samme alder og

udformning, som det eksisterende redetræ, og er derfor allerede i dag potentielle redetræer for havørn.

Redegørelse for træernes alder, udformning og tæthed

Redetræet:

Redetræet er en ældre ædelgran på ca. 100-150 år og er ifølge overfladehøjdemodellen ca. 35 meter højt. Træet har ikke modtaget nogen særlig behandling, f.eks. topkapning for at være egnet som redetræ.

Indflyvning foregår sandsynligvis fra syd, da træerne i lyngmosen består af mindre piletræer og birketræer, som har dårlige vækstforhold i den periodevis våde lavning. Kronetaget er generelt mellem 25-30 meter højt i området ved redetræet. I selve lyngmosen nær redetræet og de alternative redetræer er kronetaget ca. 10-16 meter.

Reden har, ved undersøgelse af skråfoto, placering ved en lavere ringkrans, umiddelbart under kronen, hvor der er en åbning med plads til reden, se bilag 1.

Alternative redetræer:

De alternative redetræer står i kanten af Lyngmosen i den sydøstlige ende ca. 100-200 meter væk fra det nuværende redetræ. Flere af disse træer er ligeledes ældre ædelgraner på 100-150 år og ca. 35 meter høje (overfladehøjdemodellen).

På skråfoto, bilag 2, ses de alternative redetræer, hvor særligt enkelte af dem visuelt fremstår mere åbne uden store nabotræer, som kan blokere for en mulig indflyvning. Generelt er kronetaget ca. 25-32 meter højt i området, med enkelte træer over 35 meter.

De alternative redetræer fremstår med mindre afstand mellem nogle af deres ringkranse, som det også gør sig gældende for redetræet.

Forstyrrelser og friluftsliv i området

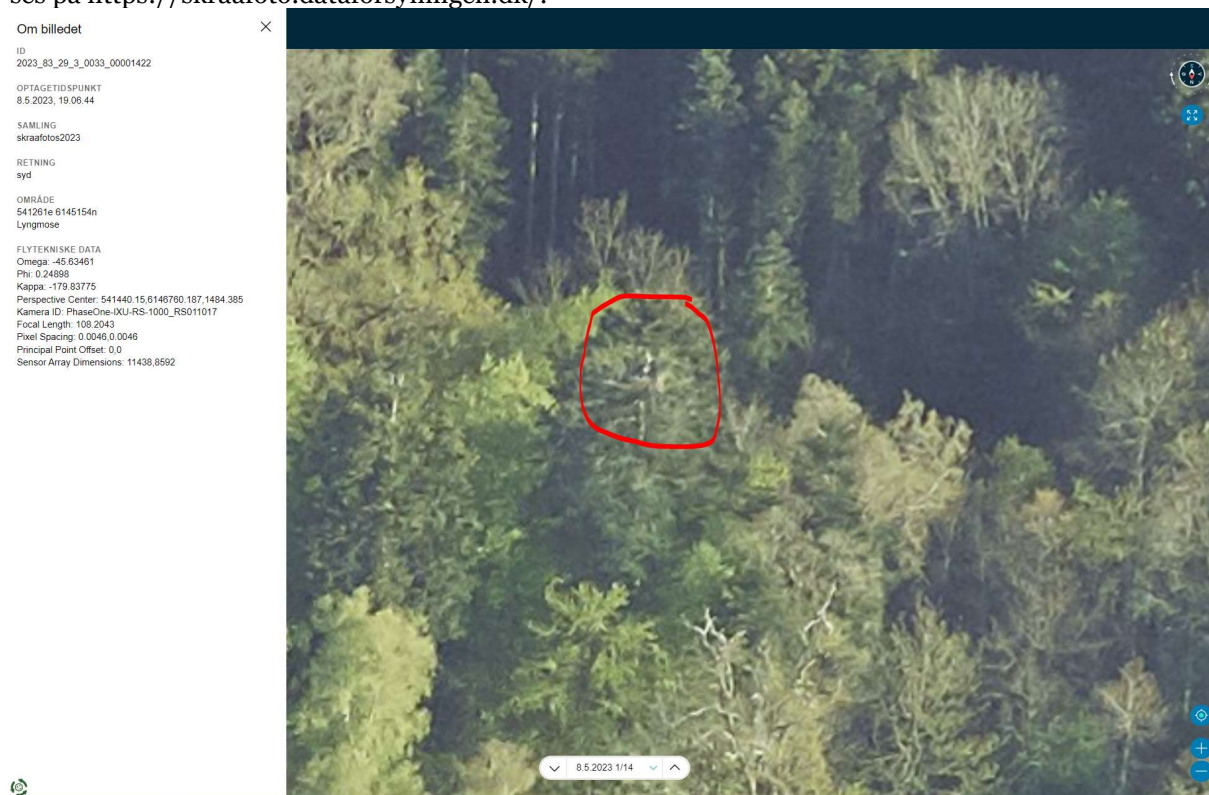
Hverken ved redetræet eller de alternative redetræer er der markerede stier, shelters eller andre friluftsfaciliteter.

I skoven er der to parkeringspladser (henholdsvis ca. 1 km mod nordvest og 0,8 km nordøst for redetræet), et shelter med bålplads (ca. 1,2 km sydøst for redetræet) og en vandrerrute. Dette fremgår også af udnaturen.dk.

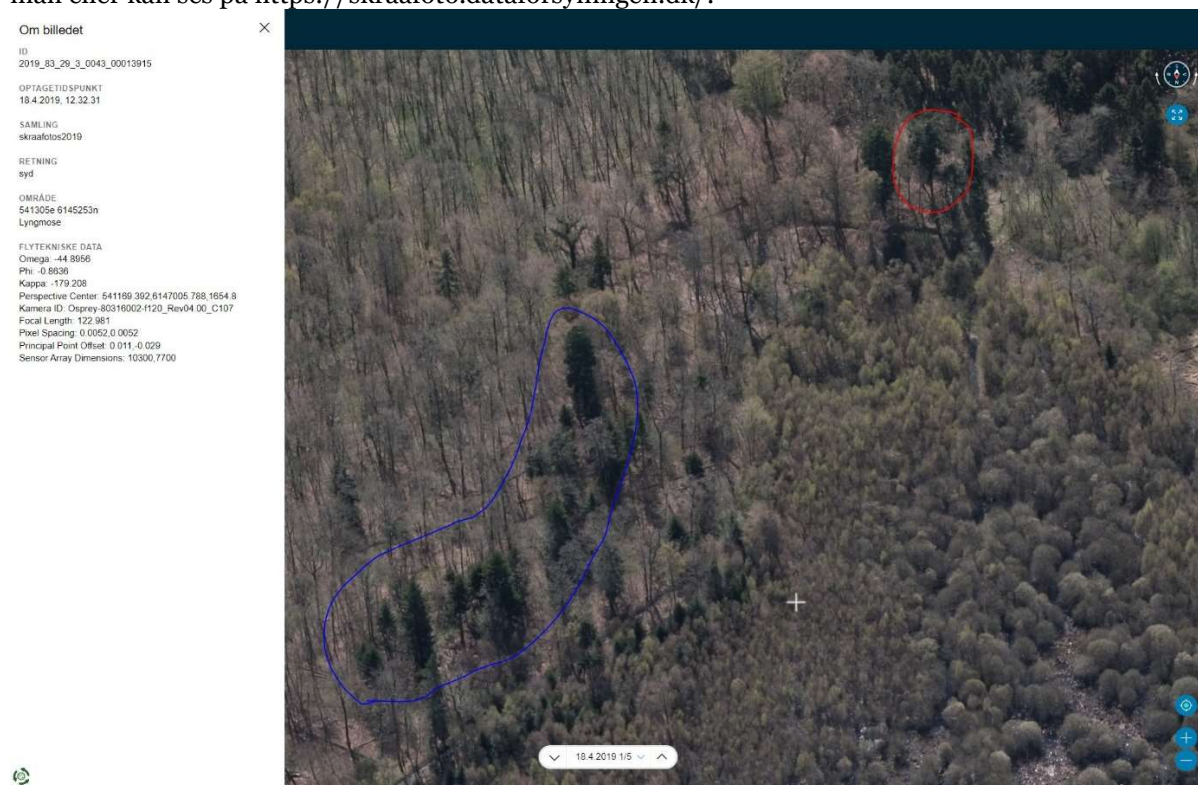
Havørnereden er kendt i lokalmiljøet, hvilket kan ses i skovbunden, hvor der tydeligt ses spor/trampestier fra mennesker. Naturstyrelsen har tidligere forsøgt at regulere denne færdsel ved at placere kvas/træer over et kørespor, som går fra grusvejen til redetræet.

Projektet vurderes som afledt effekt at kunne mindske færdslen/forstyrrelserne til området, da det efter projektet ikke vil være muligt at krydse vandløbet fra grusvejen mod syd uden at skulle springe over vandløbet. Vandløbet er desuden af en størrelse, hvor det ikke er nemt at krydse. Samtidig bliver området generelt vådere, hvilket også kan mindske lysten til færdsel i området.

Bilag 1: Havørn på reden i 2023, skråfoto fra syd, markeret med rød cirkel. Foto vedlagt mail eller kan ses på <https://skraafoto.dataforsyningen.dk/>.

Bilag 2: Redetræ (rød cirkel) og alternative redetræer (blå cirkel), skråfoto 2019 fra syd. Foto vedlagt mail eller kan ses på <https://skraafoto.dataforsyningen.dk/>.

Bilag 3: Foto af redetræet, rød pil angiver træet. Foto er vedlagt mail.

